

ב"ה

פרשת מקץ

מדוע מדליקים נרות חנוכה בערב שבת

ישנה הוראה שלמדים מהדלקת נר חנוכה בערב שבת, שאז אי אפשר להדליקו "משתשקע החמה" (כבשאר הימים), שהרי כבר נכנס השבת, ולכן מקדימים את זמן הדלקתו מבעוד יום, כדלקמן.

זמן הדלקת נר חנוכה הוא - "משתשקע החמה". אמנם, כאשר אין אפשרות להדליק לאחרי שקיעת החמה (בערב שבת) - ישנם שתי אפשרויות: (א) להקדים ולהדליק מבעוד יום, כפי שאכן נוהגים בפועל, (ב) שלא להדליק ביום זה, במְּפֶל שְׁפָן וקל וחומר ממצות לולב - מצות עשה מן התורה - שלפעמים נדחית מפני השבת (גם במקדש), כדתנן] [1 "לולב וערבה ששה ושבעה", ועל אחת כמה וכמה בנוגע לנר חנוכה שאינה אלא מדברי סופרים, הרי בודאי שהיו יכולים לדחותה לגמרי מפני השבת, שהרי "הם אמרו והם אמרו".

ולכאורה, מסתבר יותר לומר שאם אין אפשרות להדליק "משתשקע החמה" - מוטב לדחותה לגמרי מאשר להקדים את זמנה מבעוד יום.

ובהקדים: הדלקת נרות חנוכה, אף שנקבעו לזכר הנס שהיה במנורה דבית המקדש - נקבע זמנם באופן שונה מזמן הדלקת נרות המנורה בבית המקדש:

נרות בית המקדש - לא מְּפֶעִי הטבתן (ולדעת הרמב"ם[2] - הדלקתן) בבוקר, שהיתה בסמיכות לתמיד של שחר, בשעות הבוקר המוקדמות, אלא אפילו הדלקתן בין הערביים - היתה מבעוד יום. שהרי תמיד של בין הערביים נשחט בשמונה שעות ומחצה וקרב בתשע ומחצה[3], ומכיון שהדלקת המנורה היתה מיד לאחרי הקרבת התמיד, היה זה מבעוד יום.

ועל אחת כמה וכמה בערב פסח, שאז הקדימו את שחיטת והקרבת התמיד שעה לפני כן, "נשחט בשבע ומחצה וקרב בשמונה ומחצה"[4].

...ואילו נרות חנוכה, מצוותן "משתשקע החמה" דוקא, ואין מקדימים[5], ועד שאם הדליק מִפְּלֵג המנחה יצא ידי חובה רק בדיעבד[6], ומהטעמים לזה[7] - מכיון שנר חנוכה עיקרו "פירסומי ניסא", ולכן, כאשר מדליקים לפני שקיעת החמה, הרי זה באופן ד"שרגא בטיהרא מאי אהני"[8], דליכא פירסומי ניסא.

וזהו החילוק שבין נרות חנוכה לנרות המקדש - שנרות חנוכה צריכים להיות באופן ד"פרסומי ניסא", ולכן צריכים להדליקם משתשקע החמה, שאז נראית פעולת אור הנר (ולא כ"שרגא בטיהרא"), מה שאין כן נרות בית המקדש - אין בהם ענין הפירסום, שהרי מקומה של המנורה הוא בהיכל, שאין נכנסים שם אלא כהנים.

ועל פי זה - צריך להבין: מכיון שנרות חנוכה נקבעו מלכתחילה "משתשקע החמה" דוקא, ולא מבעוד יום פְּנֵרוֹת המקדש - אינו מובן: מדוע תיקנו שידליקו גם בערב שבת מבעוד יום, כאשר הדלקה זו אינה אלא באופן "דכיון דאי אפשר כדיעבד דמי"[9]!?

ובמכל שכן וקל וחומר: אם נטילת לולב בחג הסוכות שחיובה מן התורה - נדחית מפני השבת, הרי בנוגע לנר חנוכה שאינו אלא תקנת חכמים, בודאי יש לומר שלכתחילה לא תיקנו שידליקו בערב שבת (על דרך מגילה בשבת) - שהרי מהו הצורך לתקן לכתחילה שידליקו באופן של "דיעבד", ובאופן ד"שרגא בטיהרא מאי אהני"!?!

ואין לומר שמכיון שכל שמונת ימי חנוכה הם נקודה אחת, אי אפשר לחלק ולומר שאחד מהם ידחה שאז חסר בכללות הנקודה דחנוכה - שהרי הא גופא צריך ביאור, מדוע תיקנו מלכתחילה שיהיו באופן דנקודה אחת.

אמנם, מכיון שבפועל אין דוחים את הדלקת נר חנוכה דיום השבת, אלא מקדימים את זמנה מבעוד יום - למדים מזה עד כמה נוגע וחשוב הענין דלהאיר על פתח ביתו מבחוץ, שכן, גם כאשר אין אפשרות להדליק נרות חנוכה בזמנם, מחפשים דרכים ואפשרויות כיצד לפעול את הענין דנר חנוכה (להאיר על פתח ביתו מבחוץ) - על ידי זה שמקדימים את זמן ההדלקה, ומוסיפים בשמן כו', שיהיה מספיק גם עבור הזמן שלאחרי שקיעת החמה.

...כאשר יהודי יודע שתפקידו להאיר על פתח ביתו מבחוץ משתשקע החמה - הרי כאשר אינו יכול להדליק "משתשקע החמה", בערב שבת, עליו לחפש דרכים ואפשרויות שגם ביום זה יוכל להאיר על פתח ביתו מבחוץ – על ידי זה שמקדים את זמן ההדלקה מבעוד יום, כך שבכניסת השבת יהיה הנר דולק מקודם, ובמילא, יאיר את החוץ גם לאחר כניסת השבת.

קטע משיחת ש"פ מקץ, שבת חנוכה, רשימת השומעים בלתי מוגה.
תו"מ ה'תשמ"ה ח"ב ע' 690.

^[1] סוכה רפ"ד.

^[2] הלי תמידין ומוספין פ"ג הי"ב.

^[3] פסחים רפ"ה. רמב"ם שם פ"א ה"ג.

^[4] שם ה"ה.

^[5] שו"ע או"ח סתער"ב ס"א.

^[6] ב"ח שם.

^[7] ב"ח שם. וראה בארוכה - אנציקלופדיי תלמודית (כרך ז) מע' חנוכה ס"ח (ס"ע שה ואילך). וש"נ.

^[8] לי חז"ל – שבת סג, א. חולין ס. ב.

^[9] ב"ח שם. וראה גם ב"י ומג"א סתרע"ט.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמייה, צבייה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה